

Dniom Książki Żydowskiej towarzyszyć będzie tygodniowy projekt „Otwarta Twarda” (14-22. maja) na który złożą się wykłady, koncerty, pokazy filmowe i warsztaty. Całość programu organizowanego przez Gminę Wyznaniową Żydowską na stronie www.otwartatwarda.pl.

Niedziela 15 maja

16.00

Ocalałem z Treblinki – wokół relacji Jechiela Rajchmana

- spotkanie z Bellą Szwarzman-Czarnotą, Ewą Koźmińską-Frejłak i Elżbietą Janicką

Bella Szwarzman-Czarnota

Filozofka, tłumaczka, współzałożycielka, redaktorka i felietonistka dwumiesięcznika „Midrasz”. Autorka książek *Mocą przepasały swe biodra*, *Znalazłam wczorajszy dzień* oraz *Cenniejsze niż perły*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć” realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

Ewa Koźmińska-Frejłak

Socjolożka, badaczka Zagłady, współredaktorka „Midrasza” i autorka licznych wywiadów, przygotowuje doktorat poświęcony powojennym postawom wśród ocalańców.

Elżbieta Janicka

Fotografka, literaturoznawca. Autorka dysertacji *Sztuka czy Naród? Monografia pisarska Andrzeja Trzebińskiego*. Jej prace fotograficzne prezentowane były m.in. na wystawach indywidualnych *Ja, fotografia* oraz *Miejsce Nieparzyste*. Wykłada w Collegium Civitas oraz w Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi.

Ocalałem z Treblinki. Wspomnienia 1942-1943 to relacja Jechiela Rajchmana, który spędził w obozie rok. Pracował w straszliwych warunkach przy sortowaniu zwłok, jako „dentysta”, „fryzjer” i tragarz zwłok. Był jednym z organizatorów buntu w Treblince i zdołał przeżyć jako jeden z pięćdziesięciu siedmiu więźniów. Spisane przez Rajchmana w języku jidysz wspomnienia ukazały się najpierw w Urugwaju, dokąd autor wyemigrował po wojnie. Autorką przekładu jest Bella Szwarzman-Czarnota. Polskiemu wydaniu wspomnień Rajchmana towarzyszy obszerny tekst Ewy Koźmińskiej-Frejłak, który m.in. objaśnia okoliczności powstania tekstu, przybliża postać Jechiela Rajchmana. Całość ukazała się właśnie nakładem wydawnictwa „Czytelnik”.

Klub Mamele

17.00

„Themersonowie. Szkice biograficzne”

- spotkanie z autorką książki Adrianą Prodeus, Justyną Jaworską i Ewą Szablowską.

Adriana Prodeus

Animatorka kultury, pisze o sztuce i filmie. Kuratorka, autorka biografii *Themersonowie* i rozdziału o najnowszej polskiej animacji w książce *Polski Film Animowany*. Prowadzi Nowy Klub Filmowy w Nowym Teatrze w Warszawie.

Justyna Jaworska

Polonistka, kulturoznawczyni, krytyczka i recenzentka literacka. Pracuje w Instytucie Kultury Polskiej UW oraz w miesięczniku „Dialog”. Autorka książki *Cywilizacja „Przekroju”*. *Misja obyczajowa w magazynie ilustrowanym*.

Ewa Szablowska

Kulturoznawczyni, krytyczka filmowa, kuratorka wrocławskiego festiwalu Era Nowe Horyzonty.

Sztuka Themersonów rzuca wyzwanie naszym przyzwyczajeniom i utartym przekonaniom o spójności świata. Para urodzonych w Polsce artystów weszła do panteonu dwudziestowiecznej awangardy, choć ich twórczość wymyka się klasyfikacjom i splata w unikalny dwugłos. Franciszka Themerson (1907-1988) zajmowała się rysunkiem, malarstwem, ilustrowała książki, projektowała scenografie teatralne. Stefan Themerson (1910-1988) pisał powieści, opowiadania, eseje filozoficzne, książki dla dzieci, stworzył *Poezję i Operę Semantyczną*. W przedwojennej Warszawie wspólnie realizowali filmy eksperymentalne, w Londynie prowadzili wydawnictwo Gaberbocchus, publikując „bestlookery” o oryginalnej szacie graficznej. Książka Adriany Prodeus może być nazwana eseistyką emocjonalną. Nie tracąc skrupulatności badacza, utrzymuje pełną zachwyty, zmysłową przyjemność obcowania z geniuszem. Bez przypinania łątek i obnażania historycznych stygmatów opisuje tę oryginalną twórczość na tle dwudziestowiecznego modernizmu. Wprowadza w świat przenikających się działań obojga małżonków, w przejrzysty sposób przybliża różne dziedziny ich aktywności, znane dotąd głównie z trudno dostępnych, rozproszonych publikacji.

Centrum im. Mojżesza Schorra

18.00

Nienasylenie. Filozofowie o Kafce

- dyskusja z udziałem Łukasza Musiała, Arkadiusza Żychlińskiego (redaktorów tomu) oraz Jakuba Ekiera i Adama Lipszycy

Łukasz Musiał

Germanista, pracownik Instytutu Filologii Germańskiej UAM, od roku 2005 adiunkt w Zakładzie Historii Literatury Niemieckiej. Członek-założyciel i sekretarz Verein der Fellows des Kollegs Friedrich Nietzsche e.V. (2009-2010). Zajmuje się badaniami nad historią niemieckiej rewolucji konserwatywnej, twórczością Ernsta Jüngera i Franza Kafki oraz niemiecką filozofią w XIX i XX w., literaturoznawstwem porównawczym, teorią i filozofią literatury. Tłumacz literatury pięknej i naukowej, autor nowel i opowiadań.

Arkadiusz Żychliński

Germanista, tłumacz, pracownik Instytutu Filologii Germańskiej UAM. Autor monografii na temat filozofii przekładu i przekładu filozofii (ze szczególnym uwzględnieniem myśli Martina Heideggera). W okresie 2008-2010 stypendysta Fundacji Aleksandra von Humboldta w

Instytucie Filozofii na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie. Zajmuje się antropologią filologiczną, filozofią języka, teorią przekładu, relacjami pomiędzy filozofią a literaturą.

Jakub Ekier

Poeta, eseista i tłumacz. Ukończył germanistykę na Uniwersytecie Warszawskim. Tłumaczył m.in. Schlegla, Kafkę, Aichinger, Celana i Grünbeina. Od 1994 roku współpracuje z „Literaturą na Świecie”. Laureat Nagrody im. Barbary Sadowskiej (2001) i Czterech Kolumn (2002).

Adam Lipszyc

Filozof, tłumacz i eseista. Pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN oraz w Collegium Civitas. Autor książek: *Międzyludzie. Koncepcja podmiotowości w pismach Harolda Blooma; Ślad judaizmu w filozofii XX wieku.*

Antologia *Nienasycenie. Filozofowie o Kafce* prezentuje eseje wybitnych filozofów XX i XXI wieku poświęcone pisarstwu Franza Kafki. W przekonaniu autorów tego zbioru dzieło praskiego pisarza posiada ogromny potencjał filozoficzny i zmusza nas do myślenia o zagadnieniach, które w innych wykładniach (krytycznoliterackich czy historycznych) nie były dotąd poruszane. Nie chodzi tylko o to, że bez wnikliwego rozważenia owych kwestii nasza lektura Kafki będzie uboższa, ale także o to, że wyznaczają one nasz intelektualny, estetyczny, społeczny i polityczny horyzont. Książka zbiera (po raz pierwszy na taką skalę) rozproszone i nierzadko trudno dostępne komentarze, z których kilka ukazuje się w polskim przekładzie po raz pierwszy. Pasja pisania łączy się w nich z pasją lektury, a efektem tego połączenia jest intrygujący i niepokojący obraz nowoczesnego świata, który Kafka opisał w niezrównany sposób.

austriackie forum kultury

Poniedziałek 16 maja

16.00

Wojny chasydów arcydzieło. Nowy Sącz – Sadogóra (1868-1869)

- spotkanie z Anną Ciałowicz, autorką książki

Anna Ciałowicz

Etnografka i jidszystka, tłumaczka z języka jidysz, redaktorka „Biuletynu” – czasopisma Warszawskiej Gminy Żydowskiej.

Chasydyzm jest w polskim piśmiennictwie zjawiskiem słabo poznanym. Wiąże się to z niedostępnością źródeł, ograniczeniami językowymi badaczy, a także (zapewne) z powierzchownością zainteresowania tym tematem. Z tego też wynikają braki metodologiczne, a w zasadzie całkowity brak metodologii czytania tekstów chasydzkich. Trudność sprawia też sama forma owych tekstów – często nieporadna i rozwlekła, w której niełatwo rozpoznać pierwotny kształt opowieści. W obliczu takich problemów prekursor współczesnych badań nad chasydyzmem, Martin Buber, zdecydował się „odtworzyć brakującą linię czystej narracji”, by na podstawie tych źródeł przedstawić sylwetki wybitnych cadyków. *Wojny*

chasydów arcyciekawe to barwnie opisane dzieje burzliwego konfliktu między dwoma domami chasydzkimi - Nowym Sączem a Sadogórą – który w XIX wieku podzielił żydowski świat Galicji.

Centrum im. Mojżesza Schorra

17.00

Szowinizm po polsku. Przypadek Romana Dmowskiego, 1886–1905

- dyskusja z udziałem Grzegorza Krzywca, autora książki

Grzegorz Krzywiec

Doktor nauk humanistycznych, pracownik naukowy Instytutu Historii PAN. Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego i Szkoły Nauk Społecznych przy IFiS PAN. Badacz dziejów Polski XIX i XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem radykalnych ruchów politycznych i nacjonalistycznych, przede wszystkim w 20-leciu międzywojennym. Za monografię *Szowinizm po polsku. Przypadek Romana Dmowskiego (1886-1905)* otrzymał w 2010 roku nagrodę Klio.

Alina Cała

Polska historyk, pracownica naukowa Żydowskiego Instytutu Historycznego, zajmująca się historią stosunków polsko-żydowskich w XIX i XX w., w tym dziejami antysemityzmu, stereotypami narodowościowymi, ruchami ideologicznymi wśród Żydów i historią Żydów po 1945 roku. Autorka m.in. książki *Wizerunek Żyda w polskiej kulturze ludowej*.

Jerzy Jedlicki

Historyk idei. Przewodniczący Stowarzyszenia Przeciwko Antysemityzmowi i Ksenofobii Otwarta Rzeczpospolita, profesor Instytutu Historii PAN. Członek Collegium Invisible. Autor licznych prac poświęconych dziejom polskiej inteligencji XIX i XX wieku, m.in. *Jakiej cywilizacji Polacy potrzebują, Świat zwyrodniał. Lęki i wyroki krytyków nowoczesności*.

Helena Datner

Socjolożka i działaczka społeczności żydowskiej, w latach 1999–2000 przewodnicząca Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie, pracownica naukowa Żydowskiego Instytutu Historycznego. Opublikowała m.in. monografię *Ta i tamta strona. Żydowska inteligencja Warszawy drugiej połowy XIX wieku*.

Szowinizm po polsku to pierwsza tak obszerna monografia wczesnego okresu działalności Romana Dmowskiego. Autor prezentuje postać Dmowskiego na tle inteligenckiego radykalizmu przełomu wieków. Przedstawia projekt społeczny Dmowskiego, który od początku miał charakter modernizacyjny, futurystyczny i utopijny. Jego wizja silnego państwa narodowego nacechowana była mitologią polityczną, z antysemitycznym rasizmem na czele. Ramy pracy ograniczone są latami 1886-1905, a swoje ustalenia Grzegorz Krzywiec rozpoczął od poszukiwań genezy buntu społecznego, szczególnie w ruchu społeczno-politycznym młodzieży w drugiej połowie XIX w.

Klub Mamele

18.00

Obok inny czas – O mieście i Jakubie

- spotkanie z Ewą Andrzejewską, autorką książki

Ewa Andrzejewska

Architektka, urodzona w Gdańsku, w latach 70. przeprowadziła się do Nowego Sącza, w latach 80. zamieszkała na Piekle.

Karolina Sulej

Doktorantka w Zakładzie Filmu i Kultury Wizualnej Instytutu Kultury Polskiej UW, dziennikarka i stylistka freelancerka związana z m.in. Wysokimi Obcasami. pracę magisterską pisała o funkcjach mody w warszawskim getcie – została wyróżniona w konkursie na najlepszą pracę o tematyce gender (2010), organizowanym przez IBL PAN. doktorat planuje poświęcić poszukiwaniu mody w kolejnych nieoczywistych miejscach.

„Z faktów ukrytych za jakąś fotografią, zagrzebanych w zapomnianych archiwach, wydobywanych z rwanych, przypadkowych rozmów i cierpliwych opowieści Autorka rekonstruuje życie w mieście, z którego wymazano obecność dużej społeczności. Jej opowieść, mieszcząca się w wąskim przesmyku między reportażowym opisem a fikcją literacką, skoncentrowana jest na losach kilku zaledwie osób – tych, które zostawiły po sobie ślad w równie wąskich szczelinach między obecną, wyrazistą, a tamtą, zatartą, topografią. Ślady są nikłe, więc i ludzkie losy pozostają niedopowiedziane” (z recenzji Andy Rottenberg).

Centrum im. Mojżesza Schorra

19.00

Literatura polska i hebrajska i tożsamość narodowa

- o książce *Polish and Hebrew Literature and National Identity* Aliny Molisak i Shoshany Ronen dyskutują Monika Adamczyk-Garbowska i Rachel Feldhay Brenner

Monika Adamczyk-Garbowska

Profesorka literatury amerykańskiej i porównawczej, kierownik Zakładu Kultury i Historii Żydów w Instytucie Kulturoznawstwa UMCS, tłumaczka literatury angielskiej i jidysz. Redaktorka czasopisma literacko-artystycznego „Akcent”, należy do redakcji rocznika „Polin”. Opublikowała m.in. *Polska Isaaca Bashevisa Singera – rozstanie i powrót*, *Contemporary Jewish Writing in Poland: An Anthology* (wspólnie z Antonym Polonskim), *Odcienie tożsamości. Literatura żydowska jako zjawisko wielojęzyczne*, *Kazimierz vel Kuzmir. Miasteczko różnych snów*.

Rachel Feldhay Brenner

Profesorka w Departamencie Hebrajskiego i Badań nad Językami Semickimi na University of Wisconsin. Literaturoznawczyni, tłumaczka, badaczka literatury żydowskiej XX wieku. Ogłosiła m.in. *Assimilation and Assertion: The Response to the Holocaust in Mordecai Richler's Writing*, *Writing As Resistance: Four Women Confronting the Holocaust: Edith Stein, Simone Weil, Anne Frank, and Etty Hillesum*, *Inextricably Bonded: Israeli Arab and Jewish Writers Re-Visioning Culture*.

Klub Mamele

Wtorek 17 maja

16.30

Niebo w kałużach

- spotkanie z Anatolem Gotfrydem, autorem książki, prowadzi Katarzyna Weintraub

Anatol Gotfryd

Rodem z Galicji, po wojnie studiował stomatologię we Wrocławiu, a w 1958 roku wyemigrował do Berlina Zachodniego, gdzie otworzył praktykę dentystyczną i gdzie mieszka do dzisiaj.

Katarzyna Weintraub

Dziennikarka i tłumaczka. Mieszka w Berlinie, ale często bywa w Warszawie.

Niebo w kałużach to poruszająca opowieść o losach wojennego wygnańca – polskiego Żyda. Jak tysiące Polaków, Anatol Gotfryd doświadcza losu wygnańca: w 1939 roku pozornie bezpieczną sielankę galicyjskiego świata przerywa wkroczenie Armii Czerwonej, a dwa lata później – niemiecka okupacja. Unikając o włos deportacji do kacetu, po wojnie Anatol Gotfryd próbuje stanąć na nogi w socjalistycznej Polsce. Jednak już wkrótce odczuwa rosnący ucisk komunistycznej władzy i ponownie ucieka, tym razem do „zapalnego” Berlina Zachodniego. Wbrew wszelkim obawom i dość nieoczekiwanie – spodobały mu się i Niemcy, i mieszkańcy tego podzielonego między cztery mocarstwa miasta, w którym wkrótce poznaje całą awangardę: od Baselitza i Lüpertzta po Güntera Grassa, Petera Steina i George’a Taboriego. Jego opowieść to relacja z życia pełnego przygód, wbrew wszystkiemu pozostającego zawsze pod dobrą gwiazdą.

austriackie forum kultury

18.00

Szkice o kwestiach żydowskich

- spotkanie z Janem Woleńskim, autorem książki

Jan Woleński

Filozof, uważany za kontynuatora tradycji Szkoły Lwowsko-Warszawskiej, związany z Uniwersytetem Jagiellońskim. W 1990 roku uzyskał tytuł profesora. Jest członkiem Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Institut International de Philosophie, American Mathematical Society. Opublikował wiele prac naukowych i kilkanaście książek. Jego prace ukazały się w ośmiu językach. Założyciel i wiceprzewodniczący B'nai B'rith Polin.

Wśród wielu książek profesora Jana Woleńskiego *Szkice o kwestiach żydowskich* to pozycja wyjątkowa. Po raz pierwszy autor w osobisty sposób pisze o konsekwencjach bycia polskim intelektualistą pochodzenia żydowskiego. Książka ta jest nie tylko bardzo wartościowa, ale wręcz niezbędna dla wszystkich, którzy, nie ulegając zaciętrzewieniu ideologicznemu, pragną poznać racje obu stron w kontrowersjach wokół polskiego antysemityzmu.

Klub Mamele

18.30

Wieczór Anny Frajlich

- wieczór poprowadzi Katarzyna Jutkiewicz-Kubiak

Anna Frajlich

Wyjechała z Polski po wydarzeniach Marca '68, odtąd mieszka w Stanach Zjednoczonych. Jest wykładowcą na Uniwersytecie Columbia, a w 1990 roku obroniła pracę doktorską na Wydziale Sławistycznym Uniwersytetu Nowojorskiego. Znana i ceniona przez rzeszę czytelników poetka. Od lat publikuje w prasy emigracyjnej i krajowej, a kolejne tomiki jej wierszy spotykają się z ogromnym uznaniem krytyki. Opublikowała m.in. *Aby wiatr namalować*, *Tylko ziemia*, *Indian summer*, *Który las*, *Drzewo za oknem*, *Znów szuka mnie wiatr*, a ostatnio – tom prozy poetyckiej *Laboratorium*.

Katarzyna Jutkiewicz-Kubiak

Z wykształcenia polonistka, sekretarz redakcji i dziennikarka dwumiesięcznika „Midrasz”, redaktorka tomu *Po Marcu. Wiedeń, Rzym, Nowy Jork* – emigracyjnej korespondencji rodzin Frajlichów i Zajaków.

Na Placu Café

19.00

Paul Celan – poeta, ocalony, Żyd

- spotkanie z udziałem Macieja Tomala (tłumacza książki) oraz Adama Lipszyca, Piotra Pazińskiego i Pawła Piszczatowskiego

Maciej Tomal

Adiunkt w Zakładzie Historii Żydów Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autor publikacji z zakresu judaistyki, historii Izraela, historii języka hebrajskiego. Autor monografii *Język biblijny hebrajski*, antologii modlitw żydowskich *Jak modlą się Żydzi* oraz przekładów poezji Chaima Nachmana Bialika. Jego najnowsza książka to *Studies in Neo-Aramaic Tenses*. Wraz z żoną Małgorzatą przełożył książkę Johna Felstinera *Paul Celan – poeta, ocalony, Żyd*, która ukazała się w zeszłym roku nakładem wydawnictwa „Austeria”.

Adam Lipszyc

Filozof, tłumacz i eseista. Pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN oraz w Collegium Civitas. Autor książek: *Międzyludzie. Koncepcja podmiotowości w pismach Harolda Blooma; Ślad judaizmu w filozofii XX wieku*.

Piotr Paziński

Redaktor naczelny „Midrasza”, eseista, krytyk literacki i tłumacz. Z wykształcenia filozof i doktor literatury z IBL PAN. Autor książek o Jamesie Joysie – *Labirynt i drzewo, Dublin z Ulissem* oraz powieści *Pensjonat*.

Paweł Piszczatowski

Literaturoznawca, pracownik naukowy Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Autor słownika niemiecko-polskiego dla liceów ogólnokształcących ALLES KLAR

Wörterbuch. Pracuje obecnie nad projektem habilitacyjnym o apofatyeczności w poezji Paula Celana.

Pretekstem do dyskusji o Paulu Celanie i jego poezji jest biografia pióra Johna Festinera, *Paul Celan – poeta, ocalony, Żyd*. Książka stanowi pierwszą naukową biografię Celana oraz pełne studium jego poezji. Podążając za historią jego życia opisuje także sens twórczości poety. John Felstiner w przejrzysty i inteligentny sposób otwiera się na wszystkie aspekty poezji Celana, postaci trudnej i niejednoznacznej. Liryka Celana, napisana w języku niemieckim, stanowi szczególne wyzwanie. Celan stał się wzorcowym poetą powojennym, który rejestrował po niemiecku katastrofę zgotowaną przez Niemcy. Poeta zmieniał ciemność swoich czasów w poruszające wiersze, podważające współczesny świat.

austriackie forum kultury

Środa 18 maja

17.00

Od Mojżesza Mendelssohna do III Rzeszy – burzliwe dzieje niemieckich Żydów w epoce nowoczesności

- o książce Amosa Elona *The Pity of It All: A Portrait of Jews In Germany 1743 – 1933*
dyskutować będą tłumaczka książki Aleksandra Geller, Jan Doktor i Adam Lipszyc

Aleksandra Geller

Kulturoznawczyni, zajmuje się m.in. dziejami kultury Żydów polskich, pracuje w Instytucie Kultury Polskiej UW, tłumaczka z języka niemieckiego i jidysz.

Jan Doktor

Pracownik naukowy w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie, tłumacz, znawca dziejów Żydów polskich, zwłaszcza ruchów mesjańskich i chasydyzmu. W 1996 roku wydał kronikę życia Jakuba Franka, powstałą na początku XIX wieku na dworze jego córki w Offenbachu, pt. *Rozmaite adnotacje, przypadki, czynności i anegdoty Pańskie*, zaś w roku 1997 wszystkie zachowane zbiory nauk Franka pt. *Księga słów Pańskich. Ezoteryczne wykłady Jakuba Franka*. Opublikował rozprawy: *Śladami mesjasza apostaty, W poszukiwaniu żydowskich kryptochrześcijan, Początki chasydyzmu polskiego*.

Adam Lipszyc

Filozof, tłumacz i eseista. Pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN oraz w Collegium Civitas. Autor książek: *Międzyludzie. Koncepcja podmiotowości w pismach Harolda Blooma; Ślad judaizmu w filozofii XX wieku*.

Książka Amosa Elona, zmarłego przed dwoma laty popularnego izraelskiego historyka i dziennikarza, to pasjonująca opowieść o dziejach niemieckich Żydów – od Mojżesza Mendelssohna do powstania III Rzeszy i masowych prześladowań. Historia nieodwzajemnionej miłości Żydów do Niemców, która dla tych pierwszych zakończyła się tragicznie. W korowodzie znanych postaci czytelnik odnajdzie takie sławy jak Mojżesz Mendelssohn, Heinrich Heine, Karol Marks, Albert Einstein i Hannah Arendt, których żydowskie losy na zawsze splotły się z dziejami ich niemieckiej ojczyzny.

Centrum im. Mojżesza Schorra

18.00

O antologii poezji kobiecej w jidysz

Dyskusja z udziałem Belli Szwarzman-Czarnoty, Joanny Lisek i Karoliny Szymaniak

Bella Szwarzman-Czarnota

Filozofka, tłumaczka, współzałożycielka, redaktorka i felietonistka dwumiesięcznika „Midrasz”. Autorka książek *Mocą przepasały swe biodra*, *Znalazłam wczorajszy dzień* oraz *Cenniejsze niż perły*. Współautorka materiałów pomocniczych dla nauczycieli programu „Przywróćmy pamięć” realizowanego przez Fundację Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.

Joanna Lisek

Historyczka i filolożka literatury jidysz, tłumaczka, adiunkt w Zakładzie Studiów Żydowskich w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, wykładowca w Studium Kultury i Języków Żydowskich (literatura i kultura żydowska, język jidysz, wprowadzenie do studiów żydowskich). Autorka monografii *Jung Wilne* oraz wielu artykułów i rozpraw z dziedziny jidysz. Redaktorka tomu *Nieme dusze? Kobiety w kulturze jidysz*.

Karolina Szymaniak

Jidyszystka, literaturoznawczyni, tłumaczka, redaktorka, lektorka języka jidysz. Redaktorka naczelną kwartalnika „Cwiszn”. Nauczycielka jidysz na międzynarodowych letnich seminariach fundacji Shalom w Śródborowie i Warszawie oraz podczas The 2010 Vilnius Summer Program in Yiddish Language and Literature. Zajmuje się nowoczesną literaturą jidysz, problematyką modernizmu, awangardy, literaturą pisaną przez kobiety. Wydała m.in.: *Być agentem wiecznej idei. Przemiany poglądów estetycznych Debory Vogel*, redaktorka tomu *Warszawska awangarda jidysz. Antologia tekstów*.

Klub Mamele

19.00

Z ciemności – dyskusja o twórczości Juliana Strykowskiego

- o literacką spuściznę autora *Austerii* spierać się będą Ireneusz Piekarski i Piotr Paziński

Ireneusz Piekarski

Pracownik Katedry Teorii i Antropologii Literatury KUL. Autor licznych studiów z dziedziny teorii literatury oraz doktoratu o twórczości Juliana Strykowskiego.

Piotr Paziński

Redaktor naczelny „Midrasza”, eseista, krytyk literacki i tłumacz. Z wykształcenia filozof i doktor literatury z IBL PAN. Autor książek o Jamesie Joysie – *Labirynt i drzewo*, *Dublin z Ulissem* oraz powieści *Pensjonat*.

Julian Strykowski (1905-1996) był jednym z najważniejszych powojennych pisarzy żydowskich tworzących w języku polskim. Krytyk, kronikarz i piewca tradycyjnego świata żydowskiej Galicji, stworzył m.in. wybitny cykl powieściowy *Głosy z ciemności*, *Austeria*, *Sen Azrila*, *Echo*, w którym nie wahał się stawiać doniosłych pytań o sens wiary religijnej, los narodu żydowskiego i powinności moralne człowieka.

Książka *Z ciemności* Ireneusza Piekarskiego poświęcona jest mało znanym i niedostatecznie dotąd opracowanym aspektom życia i twórczości Strykowskiemu. Zbiór studiów obejmuje dwa zakresy dociekań: historyczny (biograficzno-dokumentacyjny) i interpretacyjny. Począwszy od analizy pseudonimu autora, poprzez zagadnienia debiutów i pracy w czasopiśmie „Chwila” czy „Świat Młodych” aż do problemowej interpretacji jego późniejszej twórczości, Piekarski koncentruje się na wątkach najpełniej odsłaniających żydowskie źródła przekonań Strykowskiemu, na które z kolei miał wpływ napór ideologii komunistycznej.

austriackie forum kultury

Impreza towarzysząca:

Świat ukryty w księgach. Stare druki hebrajskie ze zbiorów Żydowskiego Instytutu Historycznego.

(maj-sierpień 2011)
Żydowski Instytut Historyczny
im. E. Ringelbluma
ul. Tłomackie 3/5
Warszawa

Wystawa **UKRYTE W KSIĘGACH** jest pierwszą po wojnie prezentacją cennych zabytków piśmiennictwa żydowskiego. Obrazuje historię drukarstwa żydowskiego i rozwój myśli żydowskiej w XVI, XVII i XVIII wieku w Europie, na przykładzie 50 starodruków w języku hebrajskim i jidysz z kolekcji Żydowskiego Instytutu Historycznego. Wśród nich znajdują się wydawnictwa nigdy dotąd nie pokazywane szerszej publiczności. Dzięki wizerunkom zabytkowych dzielnic, reprodukcjom i motywom dekoracyjnym wystawa przywołuje także aurę życia dawnych społeczności żydowskich.

Na wystawie zostaną pokazane najstarsze druki weneckie z XVI wieku, druki pochodzące z żydowskich warsztatów drukarskich Krakowa i Lublina, Pragi i Amsterdamu, kilka różnych wydań Talmudu Babilońskiego, konkurencyjne wydania Biblii w jidysz, książki heretyckie konfiskowane i obłożone klątwą, ilustrowana Hagada na Pesach, bogato ilustrowane prace naukowe z zakresu medycyny i astronomii, a nawet pierwsze dwie książki hebrajskie wydane w Warszawie w oficynie Piotra Zawadzkiego, który wcześniej drukował uniwersały Tadeusza Kościuszki.

Wystawie towarzyszy katalog zawierający wysokiej jakości reprodukcje pięknych kart lub ilustracji wraz z ich naukowymi opisami. Autorzy pogłębiają w nich kontekst historyczny i przedstawiają zagadnienia dotychczas niemal zupełnie niezbrane, jak na przykład wewnętrzna cenzura żydowska.

Autorzy wystawy:

Scenariusz:

Magdalena Bendowska
Jan Doktor

Projekt plastyczny i realizacja:
Robert Lewandowski